

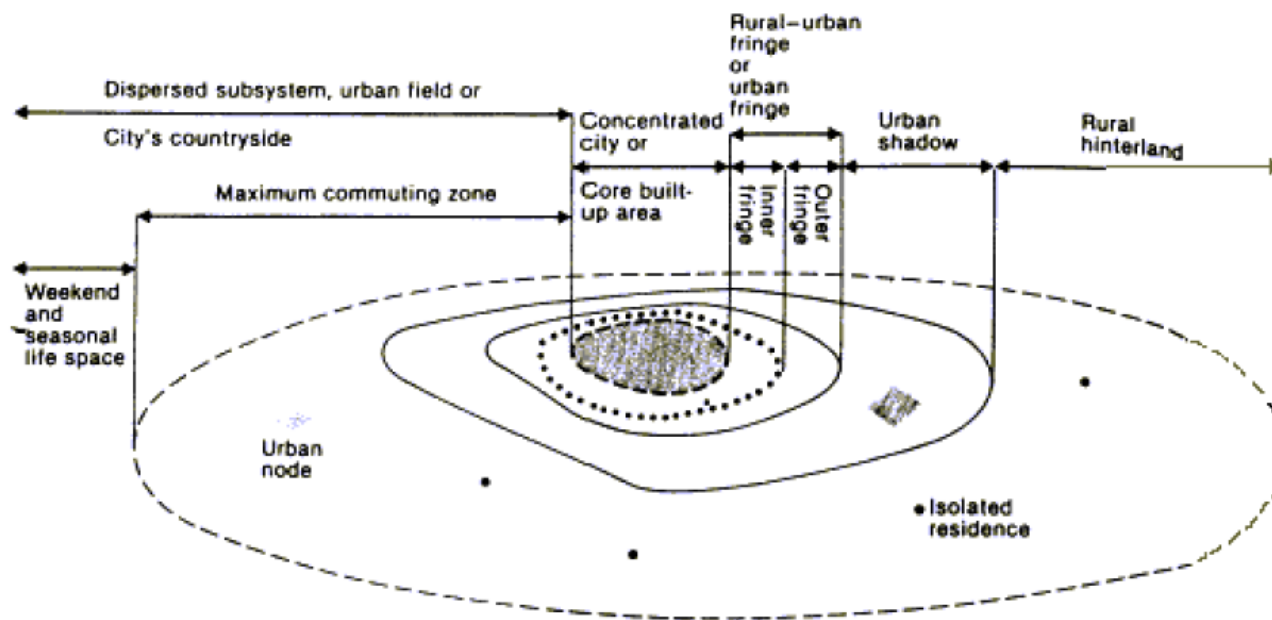
Sociální suburbanita

Alois Hynek

Geografický ústav PřF MU Brno

URS, 27.3.2014

Sedláková A.: Urbánný a suburbánný priestor – k otázke konceptualizácie prímestskej zóny (7.vedecká konferencia doktorandov...., Nitra, 2006)

Obr. 2: Vidiecko-mestská zóna (rural-urban fringe)

Zdroj: Carter, H. (1995): The Study of Urban geography, Problem areas of the city: Urban periphery and suburbia, Arnold, fourth ed., London, s.15.

[Oxford Dictionary of Geography: fringe belt](#)
[Home](#) > [Library](#) > [Science](#) > [Geographical Dictionary](#)

At the edge of a town or built-up area, a zone of varied land use: Victorian hospitals and cemeteries, located beyond the city for reasons of public health; recreation facilities, such as playing fields, riding stables, and golf courses; and utilities, such as water- and sewage-works. Many of the functions of the fringe belt have been squeezed out from the town centre due to congestion, high land prices, the need for a special site, or disturbances in the central area. Sometimes further urban expansion leap-frogs the fringe belt. Read more:

<http://www.answers.com/topic/fringe-belt#ixzz2x0wTCiJK>

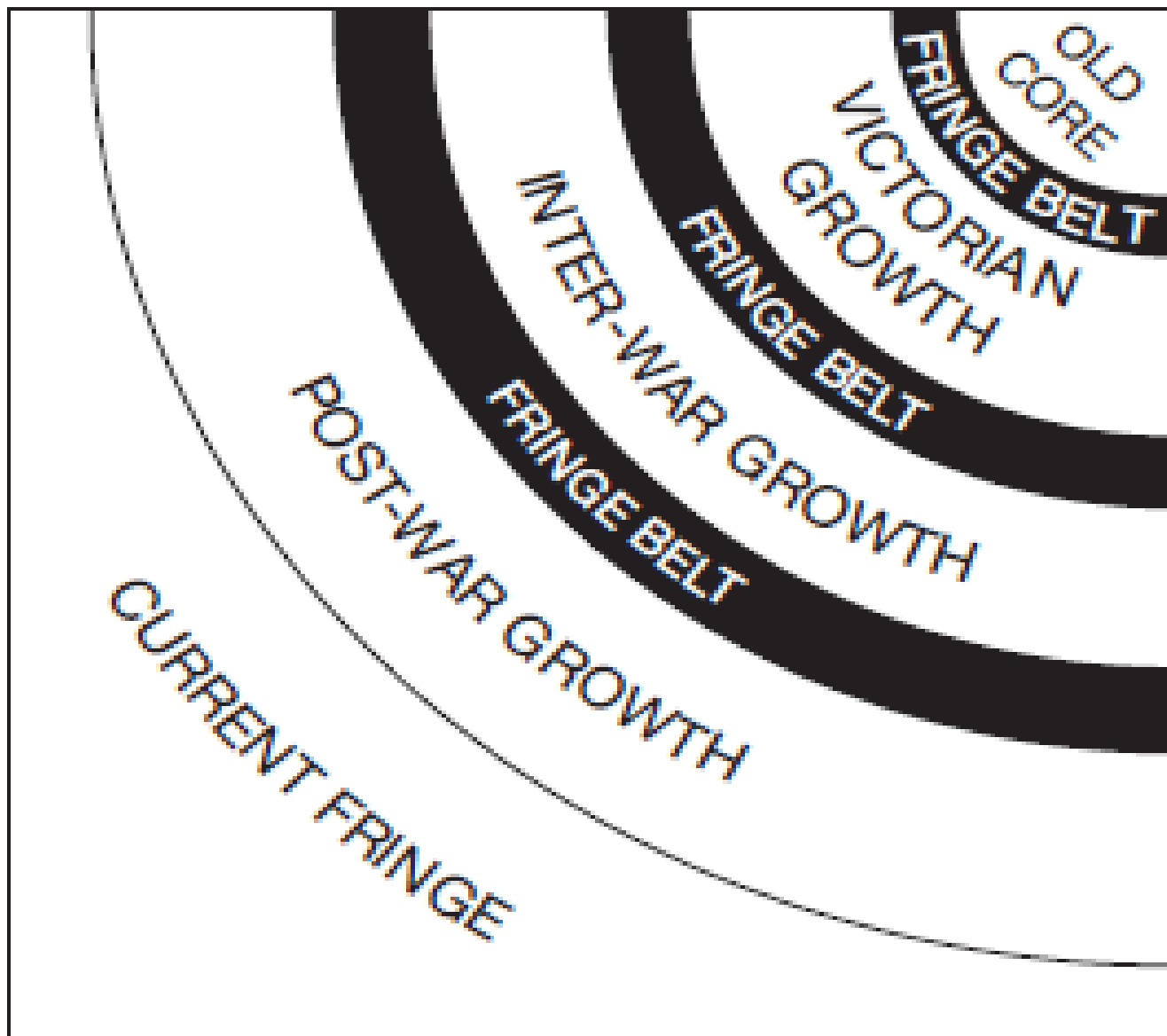

Figure 7.1 *A model of suburban development*

Source: Whitehand (1994: 11)

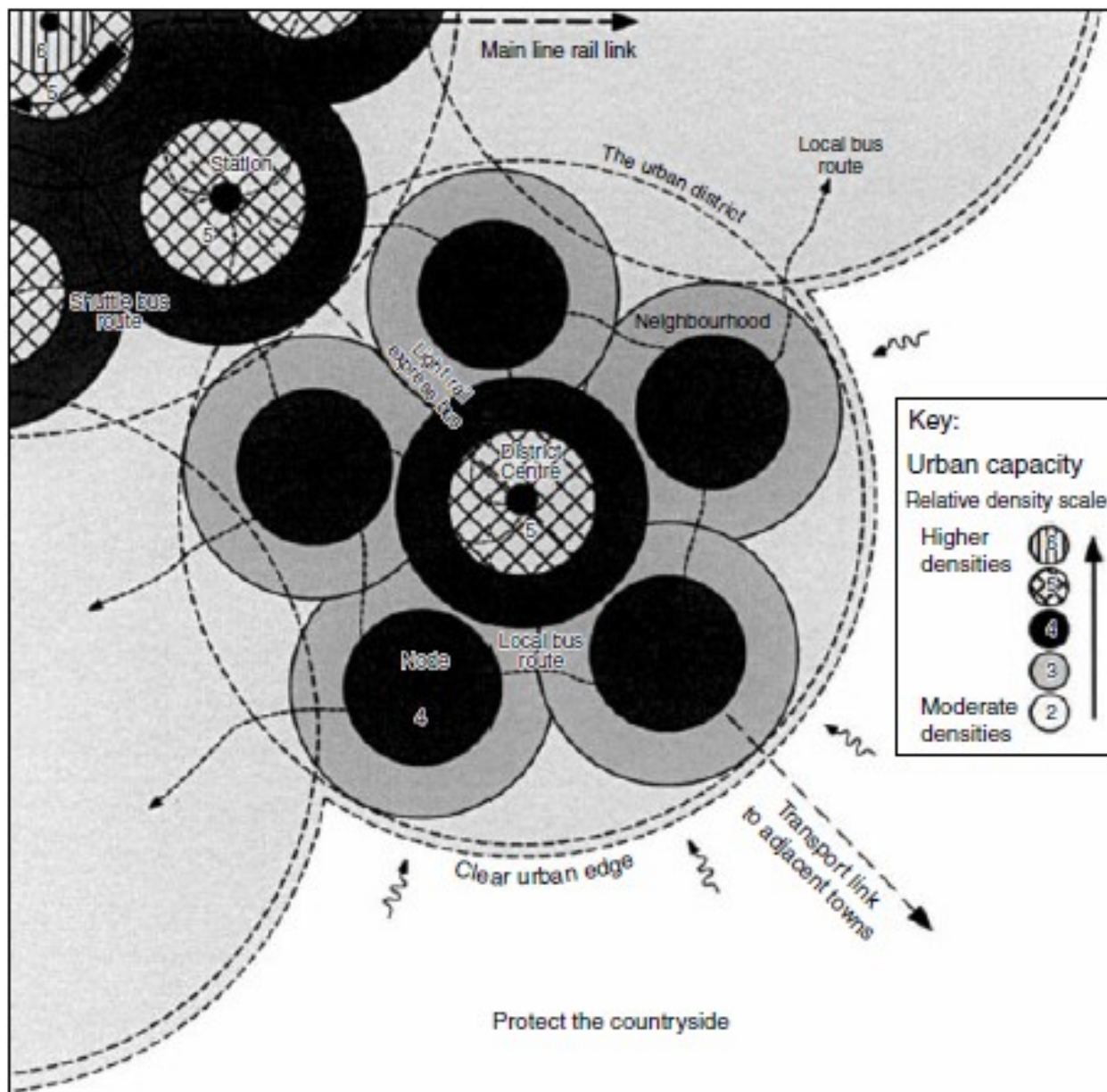

Figure 8.1 A form of urban development that minimises urban sprawl and maximises efficiency in the transport system. *After:* Urban Task Force, 1999.

Spatialities have changed in the new millennium and urban sprawl in Europe is increasingly balanced by inner-city revitalisation, gentrification and renewal in the context of urban competition, and the 'Mediterraneanisation' of North and West European metropolises. This revitalisation takes advantage of and valorises the main characteristic of European cities: the very diversity of their geographies, built heritage and traditions. Around them, landscapes of hybridity and transience are created by peri-urban uneven development. The diversity of urban material cultures in space and time affects the 'urban fringe', so that it is not considered here possible to speak about 'European urban sprawl' in general, exactly as we cannot essentialise 'the city', 'the urban', and generalise about it. Different cities spring up around the world with diverse landscapes and development dynamics. We can speak of Anglo-American and North European variations of 'urban sprawl', of Euro-Mediterranean and Central European ones, of North African, Middle Eastern, or South-East Asian 'urban sprawl', but even using these terms we have to be cautious, not only because they are inwardly so diverse, but also because of the multiple explanations of sprawl, which differ in each and every city, objectively and intersubjectively, among different social classes and positionalities.

Sprawl is bad aesthetics; it is bad economics. Five acres is being made to do the work of one, and do it very poorly. This is bad for the farmers, it is bad for communities, it is bad for industry, it is bad for utilities, it is bad for the railroads, it is bad for the recreation groups, it is bad even for the developers.²

Forty years later, a less measured James Kunstler derided sprawl in *The Geography of Nowhere* as “depressing, brutal, ugly, unhealthy, and spiritually degrading.”³

“dispersed, auto-dependent development outside of compact urban and village centers, along highways, and in rural countryside

In sprawling metropolitan areas, the city expands outward over large geographic areas, sometimes in a “leapfrog” pattern (see Figure 1-1). Different land uses—residential, commercial, office, recreational, and so on—tend to be separated from each other.

■ **FIGURE 1-1** Sprawl on a regional scale. A subdivision near Columbus, Ohio, encroaching on farmland.

SOURCE: Photo by Alex MacLean, courtesy of Landslides.com.

DEFINING AND MEASURING SPRAWL

“Urban form” refers to the amalgamation of individual elements of the towns and cities in which we live, work, play, and travel: the schools, houses, parking lots, shopping malls, gas stations, post offices, houses of worship, streets, parks, and stadiums, with which we are all familiar.

CORE CONCEPTS: LAND USE AND TRANSPORTATION

■ **FIGURE 1-2** Sprawl on a neighborhood scale. This configuration is sometimes called “loop and lollipop” development. Note the monotonous architecture, the exclusively residential land use, poor connectivity, and automobile dependence.

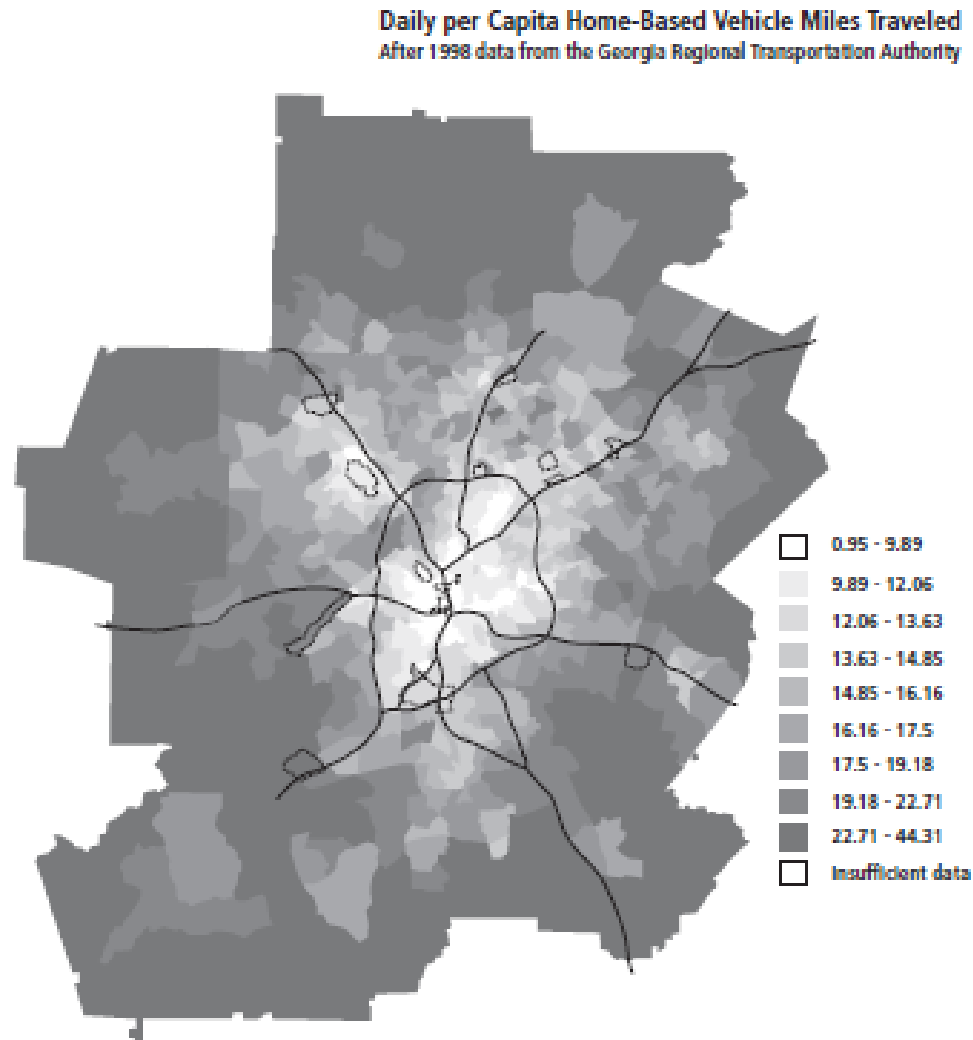
SOURCE: Photo by Jim Wark, courtesy of Photostogo.com.

■ **FIGURE 1-3** Schematic comparison of street networks and land use in sprawl (upper part of diagram) and traditional neighborhood (lower part of diagram)

SOURCE: Drawing by Duany Plater Zyberk as shown in F. Spielberg, "The Traditional Neighborhood Development: How will Traffic Engineers Respond?" *ITE Journal* 1989;59:17-18.

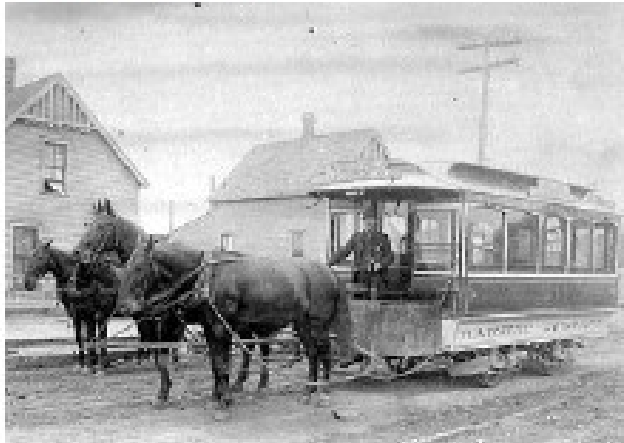
■ **FIGURE 1-4** Daily per capita home-based vehicle miles traveled in Greater Atlanta, 1998

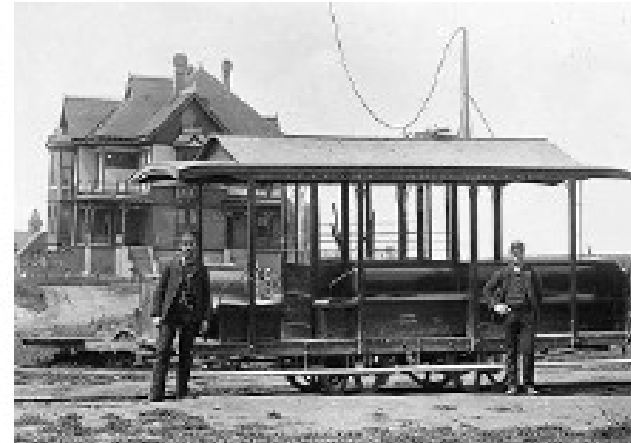
SOURCE: "Daily Per Capita Home-Based VMT 1998" in *Analysis of Potential Impacts of Smart Growth Land-Use Planning*. Prepared by Criterion Planning Engineers for the Georgia Regional Transportation Authority. April 4, 2000.

■ **FIGURE 2-1** The development of urban form in relation to transportation

Walking horsecar

Electric streetcar

Recreational auto

Freeway

SOURCE: Adapted from P. O. Muller, "Transportation and Urban Form: Stages in the Spatial Evolution of the American Metropolis" in S. Hanson, Ed., *The Geography of Urban Transportation* (New York: Guildford Press, 1995).

Ethan Seltzer:

rozvoji metropolitních oblastí. Anthony Downs (1999) zdůrazňuje několik rysů „urban sprawl“:

- rozšiřování nové výstavby do velkých vzdáleností od města;
- nízká hustota zástavby obytných i komerčních zón;
- vysoká prostorová segregace funkcí;
- prostorově roztráštěná a separovaná („leapfrog“) rezidenční zástavba;
- koncentrace komerční zástavby do pásů podél hlavních dopravních tepen;
- dominance individuální automobilové dopravy;
- fragmentace regulace využívání půdy mezi velké množství malých obcí;
- chybějící plánování a řízení využití pozemků na metropolitní úrovni;
- velké finanční nerovnosti mezi obcemi;
- spoléhání se na státní subvence nebo proces filtrace k zajištění dostupného bydlení.

¹ Termín suburbanizace je v této kapitole používán jako synonymum pro „urban sprawl“

Charakteristiky neregulovaného růstu měst

- 1) nízká hustota obytné zástavby (převážně samostatně stojící rodinné domky)
- 2) neomezené rozpínání výstavby směrem ven z města
- 3) nesouvislá, roztroušená zástavba
- 4) prostorové odloučení různých druhů využití pozemků nástroji územního plánování
- 5) rozptýlení pracovních míst po celém metropolitním území (často do nízkopodlažních budov)
- 6) pásy komerční zástavby (obchodní domy, benzinová čerpadla, banky, restaurace rychlého občerstvení, prodejci automobilů, opravy atd.) táhnoucí se podél silnic a dálnic a dostupné pouze autem
- 7) decentralizované vlastnictví pozemků
- 8) závislost na soukromých vozech pro veškeré dopravní potřeby
- 9) fragmentace pravomocí státní správy a samosprávy v otázkách regulace využití půdy (neexistence nástrojů regionální koordinace plánů využití pozemků)
- 10) rozdíly ve finančních možnostech obcí

Zdroj: National Academy of Sciences (1998) The Costs of Sprawl

Ethan Seltzer:

- příměstská výstavba měla obrovský dopad na zemědělskou a lesní půdu v okolí měst;
- studie budoucího vývoje nákladů spojených s „urban sprawl“ ukázaly, že je tato forma rozvoje velmi nákladná;
- pracovní příležitosti se začaly stěhovat za bydlením do předměstských oblastí a jádra měst začala upadat;
- silněji se začaly projevovat ekologické dopady rozpínání měst, zejména pak ztráta zemědělské půdy, zhoršení kvality vody a znečištění ovzduší zplodinami automobilů;
- část veřejnosti začala zpochybňovat smysluplnost předměstského života; široká škála reakcí zahrnuje známou knihu Jane Jacobs „The Death and Life of Great American Cities“ (Smrt a život amerických velkoměst, 1961) a například i písňě populární skupiny The Monkees;
- energetická krize na počátku sedmdesátých let postavila do nového světla závislost na automobilech.

Karel Maier:

4. Politická vůle plánovat a ovlivňovat prostorový rozvoj byla krátce na počátku devadesátých let veliká především na úrovni obcí. Pak ale idealistické vize revolučního období vystřídala bezmezná víra v neomylnost a samospasitelnost trhu a nakonec pragmatismus, respektující status quo daný věčně nedostačujícími rozpočtovými zdroji a honbou za rozvojovými investicemi. Teprve koncem devadesátých let se města pokoušejí o aktivnější přístup k rozvojovým investicím, zatím ale spíše ve smyslu jejich paušální podpory bez ohledu na jejich možné druhotné a dlouhodobé efekty.

Ondřej Mulíček:

Vývoj na suburbánním okraji Brna je daleko jasněji profilovaný. Hlavní expanze probíhá v environmentálně kvalitním prostředí severního sektoru města (Útěchov, Soběšice, Ořešín, Ivanovice, Česká). Výstavba je plošně koncentrována (vlivy terénních podmínek, majetkoprávních vztahů a charakteru dopravní sítě) a doposud uspokojivě pokryta městskou hromadnou dopravou. Předpoklady pro masivnější plošnou zástavbu výrazně přesahující hranice města lze zaznamenat pouze ve směru Kuřim, což koresponduje s celkovou tendencí města rozvíjet se po severojižní ose. V blízkém výhledu však není reálná výraznější expanze suburbánního bydlení za hranici danou izochronou 45 minut dojížděky do centra s využitím individuální automobilové dopravy (IAD).

SUBURBANIZACE A JEJÍ DŮSLEDKY: VÝZVA PRO VÝZKUM, USMĚRŇOVÁNÍ ROZVOJE ÚZEMÍ A SPOLEČENSKOU ANGAŽOVANOST

LUDEK SYKORA

Martin Ouředníček:

sociální separací (oddělením) nového obyvatelstva. V některých západoevropských zemích a ve Spojených státech dochází velmi často k prostorovému oddělení jednotlivých sociálně nebo etnicky odlišných lokalit. V extrémních případech jsou takto vedle sebe umístěné čtvrtě obehnané vysokou zdí a střeženy ozbrojenými občanskými hlídkami nebo hlídací agenturou, tzv. „*gated communities*“.

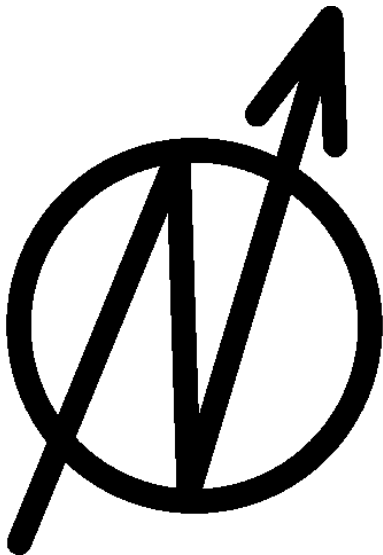
Luděk Sýkora:

Současná suburbanizace v České republice

Suburbanizace není v ČR novým jevem. K rozvoji suburbán-
ních především rezidenčních lokalit docházelo již v meziválečném
období, zejména podél železničních tratí vycházejících z velkých
měst (Ryšavý a kol. 1994). Za komunismu se však rozptýlená subur-
banizace v podstatě zastavila, a to vzhledem k územní koncentraci
investic v rámci střediskové sídelní soustavy. Konec centrálního
plánování přinesl velká očekávání i v oblasti rozvoje osídlení, která
byla mimo jiné spojována s dynamickým rozvojem výstavby rodin-
ných domků v zázemí měst. Nízká kupní síla většiny obyvatelstva
však v první polovině devadesátých let silně omezila realizaci snů
o bydlení v krajině za městem. Vzhledem ke snížení průměrných re-
álných příjmů a prudkému růstu cen nemovitostí, stavebních prací
a stavebních materiálů se pořízení rodinného domku vymykalo mož-
nostem středních vrstev obyvatelstva. Rezidenční suburbanizace se

Okraj měst

- Města měla vždy svůj okraj:
- římské, benátské, amsterdamské aj. vily
- ale i squatting

Suburbanization

A. Mace, University of Westminster, London, UK
& 2009 Elsevier Ltd. All rights reserved.

Kitchin R., Thrift N., eds.(2009): International Encyclopedia
of Human Geography. Amsterdam, Elsevier

Okraje našich měst - relikty:

- Rovněž vily
- Zahrady, sady
- Chaty, zahrádkové osady
- Zpustlé průmyslové stavby, cihelny, lomy
- Renovované domky
- Sklady, technické služby
- Hřbitovy, parky, hrady, zámky
- Nemocnice

Masová suburbanizace

- Sociokulturní fenomén? Sen? Identita? Životní styl?
- Politický produkt?
- Produkt hromadné? individuální? dopravy?
- Přístupnost centra i exkluzivita suburbanity
- Dopravní náklady
- Harvey: příležitost pro kapitálové investice
- Massey: význam lidského jednání
- Konformita, exkluze, privilegia, segregace, status

Binarita urbanity a suburbanity??

- Snaha suburbanity lišit se
- Výzkumné snahy o zveličování rozdílů – izolace žen? ale jejich rozdílná zkušenost
- Existence vnitřních rozdílů (sub)urbanity
- Význam vybavení domácností
- Suburbánní soukromí a veřejná urbanita?
- Gentrifikace center / suburbánní uzavřenost?
- Suburbánní inhomogenita, migranti
- Urbánní vesnice? Polycentricita?

Tendence

- Míří suburbanita k urbanitě? Edge cities? Technourb? Komerční subcentra?
- Kontext socioekonomické restrukturalizace
- Utvářejí obyvatelé svá suburbia? Habitus podle Bourdieua? Volitelná příslušnost?
- Urbánní renovace i suburbánní aktivace
- Soja: nejsou to, co bývala
- Nezbytný pohled zevnitř